

Høringsnotat

**Forslag til endringer i forskrift om tjeneste for militært tilsatte og
for sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater
(forsvarstilsatteforskriften)**

Juni 2021

Innhold

Forslag til endringer i forskrift om tjeneste for militært tilsatte og for sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater (forsvarstilsatteforskriften)	1
1. Innledning	3
2. Hovedtrekkene i departementets forslag.....	3
2.1 Bakgrunn.....	3
2.2 Forslag til etablering av ordning med kompensasjon for ulønnet permisjon og lønnskompensasjon for hjemmedager med sykt barn	5
3. Kompensasjon for ulønnet permisjon	6
3.1 Departementets vurderinger og forslag.....	6
3.2 Søknad om kompensasjon, krav til dokumentasjon og kompensasjonens størrelse	8
4. Kompensasjon ved hjemmedager på grunn av barns eller barnepassers sykdom.....	9
4.1 Departementets vurderinger og forslag.....	9
4.2 Søknad om lønnskompensasjon, krav til dokumentasjon og størrelsen på kompensasjon	10
5. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	11
6. Forslag til endring i forskrift om tjeneste for militært tilsatte og for sivilt tilsatte og underliggende etater (forsvarstilsatteforskriften)	12

1. Innledning

Forsvarsdepartementet (FD) sender med dette på høring forslag til endring av forskrift om tjeneste for militært tilsatte og for sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater (forsvarstilsatteforskriften). Forskriften er hjemlet i lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven).

Forslag til endring av forsvarstilsatteforskriften innebærer at det etableres en ordning med mulighet for kompensasjon for ulønnet foreldrepermisjon og tapt pensjonsopptjening til hjemmeboende forelder når personell som tjenestegjør i internasjonale operasjoner ikke får avviklet sin mødre- eller fedrekvote etter lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) kapittel 14 på grunn av tjenesten. Videre innebærer endringen at det etableres en ordning med lønnskompensasjon for hjemmedager med syke barn til hjemmeboende forelder. Denne kompensasjonen kan gis når personell som tjenestegjør i internasjonal operasjon på grunn av tjenesten ikke kan ta ut sine stønadsdager etter folketrygdloven kapittel 9, og hjemmeboende forelder har brukt opp sine stønadsdager.

Forslag om endring av forskriften følger opp Meld. St. 15 (2019–2020) *Også vi når det blir krevet - Veteraner i vår tid* som ble vedtatt av Stortinget 15. oktober 2020.

2. Hovedtrekkene i departementets forslag

2.1 Bakgrunn

Militært tilsatte kan beordres til tjeneste i internasjonale operasjoner etter forsvarsloven § 49. Etter bestemmelsen kan Forsvarsdepartementet fastsette forskrift om at også sivilt tilsatte etter 1. januar 2005 i bestemte stillingskategorier i Forsvarsdepartementet og underliggende etater, kan beordres til internasjonale operasjoner. Nærmere regler om beordring til tjeneste i internasjonale operasjoner er gitt i forsvarstilsatteforskriften kapittel fire.

Sammenhengende tjeneste i internasjonale operasjoner varer som hovedregel i seks måneder. Mindre krevende operasjoner og stabs- og observatørtjeneste kan vare inntil 12 måneder.

Personell som er beordret til tjeneste i en internasjonal operasjon kan søke om fritak fra tjenesten etter forsvarsloven § 51. Søknaden skal innvilges hvis søkeren har vektige helsemessige, velferdsmessige eller sosiale grunner. Nærmere regler om fritak er gitt i forsvarstilsatteforskriften kapittel fem. Etter forsvarstilsatteforskriften § 22 bokstav a-d er det angitt nærmere hva som menes med tungtveiende helsemessige, velferdsmessige eller sosiale hensyn.

Forsvarsstaben har opplyst til FD at det ikke er registrert at det har vært søkt om fritak med direkte henvisning til forsvarstilsatteforskriften § 22. Søknad om fritak og innvilgelse av dette har etter det FD har fått opplyst, blitt løst gjennom dialog mellom den militært tilsatte og Forsvaret. Anslagsvis har det vært behandlet i underkant av ti søknader om fritak fra internasjonale operasjoner de siste fem årene, og tre søknader etter ikrafttreddelsen av forsvarstilsatteforskriften i 2017. Forsvarsstaben opplyser videre at i alle tilfeller der det er søkt om fritak begrunnet med familiære forhold har fritak blitt innvilget.

Beordring til internasjonale operasjoner kan føre til at personellet ikke får tatt ut mødre- eller fedrekvote de har krav på etter folketrygdloven i sammenheng med resten av foreldrepengeperioden. Foreldrepengereordningen er regulert i folketrygdloven kapittel 14. Foreldrepengereordningen skal sikre inntekt til foreldre i forbindelse med fødsel og adopsjon.

Folketrygdloven § 14-6 regulerer opptjening av retten til foreldrepenger. Foreldrepenger opptjenes ved yrkesaktivitet. Det stilles krav om at den som skal ta ut foreldrepenger har vært yrkesaktiv med pensjonsgivende inntekt i minst seks av de siste ti månedene før vedkommende skal ta ut sin foreldrepengeperiode. Bestemmelsens andre og tredje ledd oppstiller ulike forhold som likestilles med yrkesaktivitet. Inntekten må på årsbasis svare til minst halvparten av folketrygdens grunnbeløp.

Etter folketrygdloven § 14-9 er stønadsperioden for foreldrepenger ved fødsel 49 uker med full sats eller 59 uker med redusert sats. Tre uker av stønadsperioden må tas ut av mor før fødselen. De første seks ukene etter fødselen er forbeholdt mor for å sikre nødvendig restitusjon etter fødsel. Ved 100 prosent uttak er 15 uker av permisjonen forbeholdt mor, 15 uker er forbeholdt far, mens de resterende 16 ukene fordeles etter eget ønske. Ved 80 prosent uttak er tredelingen hhv. 19 uker, 19 uker og 18 uker. Kvoten kan kun overføres til den andre forelderen hvis den som skal ta ut foreldrepenger på grunn av sykdom eller skade er helt avhengig av hjelp til å ta seg av barnet eller er innlagt i helseinstitusjon, se folketrygdloven § 14-12 tredje ledd.

Folketrygdloven § 14-10 oppstiller generelle bestemmelser om uttak av foreldrepenger. Etter bestemmelsen må foreldrepenger tas ut inntil tre år etter fødselen eller omsorgsovertakelsen. Dersom en får et nytt barn i løpet av de tre årene, og stønadsdagene ikke er tatt ut, faller de bort. I utgangspunktet må uttaket av foreldrepenger tas ut sammenhengende fra uttaket starter, men det kan søkes om utsettelse av uttaket etter folketrygdloven § 14-11.

I tilfeller der den som er hjemme har tatt ut sin kvote på hhv. 15/19 uker, og deretter fellesdelen på hhv. 16/18 uker, må foreldrene finne en annen løsning for de siste 15/19 ukene når den ene forelderen skal tjenestegjøre i en internasjonal operasjon. En slik løsning kan være at den som er hjemme går ut i arbeid mens barnet, som da er enten 31 eller 37 uker (full eller redusert sats) overlates til en dagmamma eller en annen person som kan ha tilsyn med barnet. En annen løsning kan være å fortsatt være hjemme med barnet i ulønnet permisjon. Dette innebærer tap av lønn og pensjonsopptjening for den hjemmeboende forelder.

Beordring til tjeneste i internasjonale operasjoner kan også føre til at hjemmeboende forelder må ta ut ferie eller ulønnet permisjon for å være hjemme med sykt barn når egen kvote med omsorgsdager er brukt opp, og den som er i en internasjonal operasjon er forhindret fra å ta ut sine stønadsdager med omsorgspenger. Omsorgspenger ved barn eller barnepassers sykdom reguleres i folketrygdloven § 9-5 til § 9-9. Etter folketrygdloven § 9-5 ytes det omsorgspenger til arbeidstaker, frilanser eller selvstendig næringsdrivende som har omsorg for barn og som blir borte fra arbeidet fordi vedkommende må ta seg av sykt barn. Det ytes også omsorgspenger dersom den som har det daglige tilsynet med barnet er forhindret fra å ivareta barnetilsynet grunnet sykdom. Etter folketrygdloven § 9-6 er hovedregelen at hver arbeidstaker får inntil 10 stønadsdager for hvert kalenderår. Har vedkommende omsorg for mer enn to barn, ytes det omsorgspenger for inntil 15 dager. Retten til omsorgspenger gjelder til og med det året barnet fyller 12 år. Dersom barnet er kronisk syk eller funksjonshemmet, gjelder retten til og med det året barnet fyller 18 år.

Foreldre med aleneomsorgen får henholdsvis inntil 20 dager og 30 dager. Etter folketrygdloven § 9-6 tredje ledd regnes en arbeidstaker for å være alene med omsorgen hvis den andre forelderen i lang tid ikke kan ha tilsyn med barnet fordi vedkommende er funksjonshemmet, innlagt i helseinstitusjon o.l. Arbeids- og velferdsdirektoratet har i

rundskriv gitt veiledning til hvordan bestemmelsen skal forstås. Av rundskrivet fremgår det at man regnes som alene med omsorgen selv om det er to om omsorgen, hvis den ene av dem er langvarig avskåret fra å ha tilsyn med barnet. Perioder med seks måneder eller mer regnes som langvarig i denne sammenheng. Av rundskrivet fremkommer det at bakgrunnen for at personen ikke kan ha tilsyn med barnet, må være forhold utenfor personens kontroll. Rundskrivet nevner innleggelse i helseinstitusjon, fengselsopphold, avtjening av verneplikt ol. Arbeid i utlandet medfører imidlertid ikke at hjemmeboende forelder anses å være alene med omsorgen. Hjemmeboende forelder får derfor ikke flere omsorgsdager når den andre forelder tjenestegjør i en internasjonal operasjon, med mindre de faller inn under hovedtariffavtalen i staten.

Hovedtariffavtalen i staten har egne bestemmelser som innebærer at statsansatte får rett til inntil 20 dager med permisjon med lønn pr. kalenderår selv om det er to om omsorgen, dersom en av dem er langvarig avskåret fra tilsynet med barnet på grunn av internasjonal tjeneste. De som jobber i privat eller kommunal sektor har ikke tilsvarende ordning.

Ivaretagelse av soldatenes barn og familier er et av de viktigste aspektene for ivaretagelse av personell som i dag tjenestegjør i internasjonale operasjoner. Det er viktig for soldatene å vite at familien kan tåle den praktiske og følelsesmessige belastningen tjeneste i risikofylte områder innebærer. Deltakelse i internasjonale operasjoner påvirker hele familien, ikke minst barna. Det er et samfunnsansvar å ivareta personellet og deres familier. Det er også i samfunnets interesse å legge til rette for at Forsvaret kan beholde høyt kvalifisert personell, også etter at de har stiftet familie.

Ivaretagelse av soldatenes barn og familier er et av de prioriterte områdene i dagens veteranpolitikk. Det fremgår av Innst. 20 S (2020-2021) til Meld. St. 15 (2019-2020) Også vi når det blir krevet - Veteraner i vår tid, at det vil bli innført flere nye tiltak for å ivareta familiene til veteranene og deres behov. Komiteen noterer seg at regjeringen vil gi kompensasjon for ulønnet foreldrepermisjon til hjemmевærende forelder der personell i internasjonale operasjoner ikke får tatt ut sin mødre- eller fedrekvote på grunn av tjenesten. Tilbudet må ikke være til hinder for at den tjenestegjørende får mulighet til å ha ønsket tid med barn. Videre vil regjeringen gi lønnskompensasjon for hjemmedager med syke barn som den som er ute i internasjonale operasjoner, ikke får tatt ut på grunn av tjenesten, etter at egen kvote med syke barn-dager er tatt ut.

2.2 Forslag til etablering av ordning med kompensasjon for ulønnet permisjon og lønnskompensasjon for hjemmedager med sykt barn

For at barn av personell som tjenestegjør i internasjonale operasjoner skal kunne få omsorg fra foreldrene hele det første leveåret, er det vedtatt at det vil etableres en ordning med mulighet for kompensasjon for ulønnet permisjon og tapt pensjonsopptjening til hjemmeboende forelder. Kompensasjon kan gis for hele eller deler av mødre- eller fedrekvoten som den som er i en internasjonal operasjon har krav på etter folketrygdloven, men som vedkommende ikke får avviklet på grunn av tjenesten. Departementet presiserer at ordningen med kompensasjon skal gjelde tilsvarende for de tilfeller der adopsjon gir rett til foreldrepengperiode etter folketrygdloven.

Det vil også etableres en ordning med lønnskompensasjon for hjemmedager med syke barn til hjemmeboende forelder når den andre forelder tjenestegjør i internasjonal operasjon. Dette

gjelder der den som er i en internasjonal operasjon ikke kan ta ut sin kvote med stønadsdager på grunn av fraværet tjenesten medfører og hjemmeboende forelder allerede har tatt ut egne stønadsdager.

Departementet foreslår at ordningene med kompensasjon for ulønnet permisjon og lønnskompensasjon for hjemmedager med syke barn, etableres ved endring av forsvarstilsatteforskriften. Departementet foreslår at ordningene inntas i forsvarstilsatteforskriften kapittel 6 som regulerer særlige rettigheter og plikter under tjeneste i internasjonale operasjoner. Forsvarets ansvar for oppfølging av familie og pårørende til personell som deltar i internasjonale operasjoner er regulert i § 28 i dette kapitlet. Departementet mener at bestemmelsene om kompensasjon innholdsmessig bør plasseres etter denne bestemmelsen, og forslår at ordningene tas inn som ny § 28a og § 28b.

3. Kompensasjon for ulønnet permisjon

3.1 Departementets vurderinger og forslag

Formålet med ordningen er å gi økonomisk kompensasjon for ulønnet permisjon og tapt pensjonsopptjening til hjemmeboende forelder når den andre forelderen tjenestegjør i en internasjonal operasjon og helt eller delvis ikke får avviklet mødre- eller fedrekvoten vedkommende har krav på etter folketrygdloven. Dette forutsetter at den som skal reise ut oppfyller vilkårene for foreldrepenger etter folketrygdloven kapittel 14 del II, herunder at det ikke er grunnlag for å overføre mødre- eller fedrekvoten til hjemmeboende forelder slik loven i noen tilfeller legger opp til.

Departementet mener at det er en viktig forutsetning for ordningen at den samlede foreldrepengerperioden inkludert kompensasjon skal være uendret. Dette innebærer at det ikke skal åpnes for at hjemmeboende forelder skal få kompensasjon, og at den som tjenestegjør i internasjonal operasjon etter endt utenlandstjeneste i tillegg skal kunne ta ut foreldrepengerperioden etter folketrygdloven. Videre mener departementet at det er viktig at ordningen ikke medfører at man må endre reglene om foreldrepengerperiode i folketrygdloven. Departementet foreslår derfor at ordningen med kompensasjonen skal reguleres som ny § 28a i forsvarstilsatteforskriften. Departementet foreslår at det henvises til mødre-/fedrekvoten etter folketrygdloven i forslag til § 28a, for å synliggjøre at det er denne perioden det kan gis kompensasjon for.

Ordningen skal kompensere for at hjemmeboende forelder må ta ut ulønnet permisjon for å kunne være hjemme med barnet når den som skal tjenestegjøre i en internasjonale operasjon ikke får tatt ut sin mødre- eller fedrekvote. Departementet mener derfor at utbetaling av kompensasjon forutsetter at hjemmeboende forelder har tatt ut sin mødre- eller fedrekvote og fellesdelen av foreldrepengerperioden etter folketrygdloven. Videre mener departementet at den ulønnede permisjonen som det søkes kompensasjon for, må avvikles umiddelbart etter permisjonen etter folketrygdloven. Kompensasjon til hjemmeboende forelder blir da først aktuelt i de tilfeller der uttak av mødre- eller fedrekvoten helt eller delvis faller på samme tidspunkt som personellet er beordret til en internasjonal operasjon og innenfor 46 eller 56 uker etter fødselen avhengig av om foreldrene har valgt stønadsdager med full sats eller stønadsdager med redusert sats.

Folketrygdloven § 14-10 oppstiller generelle bestemmelser om uttak av foreldrepenger. Det sentrale vilkåret for uttak av foreldrepenger er at man har omsorgen for barnet, jf.

folketrygdloven § 14-10 fjerde ledd. Dette er sjeldent noe problem når foreldrene bor sammen, da vil begge anses for å ha omsorgen for barnet.

Folketrygdloven § 14-15 regulerer uttak av foreldrepenger der den ene forelderen er alene med omsorgen for barnet eller ved samlivsbrudd. Etter første ledd kan den forelderen som er alene med omsorgen ta ut hele foreldrepengerperioden, eller den gjenværende delen av stønadsperioden dersom den ene forelderen blir alene om omsorgen i løpet av stønadsperioden. Dette gjelder også mødre- eller fedrekvoten. Dersom det er hjemmeboende forelder som er alene med omsorgen for barnet, har den som skal tjenestegjøre i internasjonale operasjoner ikke krav på foreldrepenger og kompensasjon er ikke aktuelt.

Etter folketrygdloven § 14-15 andre ledd første punktum kan foreldrene ved samlivsbrudd avtale fordelingen av foreldrepengerperioden, så fremt vilkårene for foreldrepenger er oppfylt. I disse tilfellene vil foreldrene kunne avtale at hjemmeboende forelder skal kunne ta ut også den delen av foreldrepengerperioden som inngår i mødre- eller fedrekvoten til den som skal tjenestegjøre i en internasjonal operasjon.

Dersom foreldrene ikke blir enige om fordelingen, kan hver av foreldrene kreve uttak for de hverdagene de har omsorg for barnet, jf. folketrygdloven § 14-15 andre ledd andre punktum. I utgangspunktet vil det innebære at den som skal tjenestegjøre i en internasjonal operasjon har krav på foreldrepenger forutsatt at vedkommende har omsorgen for barnet en eller flere hverdager i uken. Kompensasjon til hjemmeboende kan derfor være aktuelt også i disse tilfellene for de dagene den tilsatte kunne tatt ut foreldrepenger, forutsatt en avtale mellom begge foreldrene og Forsvaret. Imidlertid antar departementet at i de tilfeller der foreldrene ikke blir enige om fordelingen etter § 14-15 andre ledd første punktum, vil det være lite aktuelt med kompensasjon som forutsetter en avtaleinngåelse mellom begge foreldrene og Forsvaret, se avsnittet nedenfor om dette. Når den ene forelderen reiser ut i en internasjonal operasjon, vil hjemmeboende forelder i de fleste tilfeller ha omsorgen for barnet alle dager. Departementet legger derfor til grunn at hjemmeboende forelder i disse tilfellene uansett vil kunne kreve uttak av foreldrepenger alle dager etter folketrygdloven § 14-15 andre ledd andre punktum, og at kompensasjon i disse tilfellene er mindre aktuelt.

For å sikre at den samlede foreldrepengerperioden inkludert kompensasjon skal være uendret, foreslår departementet at et vilkår for kompensasjon til hjemmeboende forelder er at den tilsatte frivillig må avstå fra å avvikle mødre- eller fedrekvoten vedkommende har krav på etter folketrygdloven. I forslaget til § 28a fremgår det at det må inngås en skriftlig avtale mellom Forsvaret, den tilsatte og hjemmeboende forelder. Departementet foreslår at det skal fremgå av avtalen at den tilsatte vil avstå fra å avvikle den lovfestede retten vedkommende har til foreldrepenger etter folketrygdloven.

En slik avtale vil imidlertid være tillitsbasert. Ved en eventuell senere søknad om foreldrepenger etter folketrygdloven i strid med avtalen, vil personellet fortsatt ha sin lovfestede rett til foreldrepenger i behold. Arbeids- og velferdsetaten (NAV) vil ikke kunne avslå søknaden begrunnet i at det er inngått en avtale om utbetaling av kompensasjon mot at retten til foreldrepenger ikke benyttes. Brudd på avtalen kan imidlertid medføre at det kan rettes et krav mot hjemmeboende forelder om tilbakebetaling av allerede utbetalt kompensasjon, og departementet legger til grunn at Forsvaret skal regulere adgangen til å kunne kreve tilbakebetaling i avtalen mellom Forsvaret, hjemmeboende forelder og den

tilsatte. Departementet mener at det er tilstrekkelig at adgangen til å kreve tilbakebetaling reguleres i avtalen og har derfor ikke foreslått at dette forskriftsfestes.

Departementet bemerker at i henhold til dagens regelverk, må foreldrepenger i utgangspunktet tas ut sammenhengende fra uttaket starter, jf. folketrygdloven § 14-10 syvende ledd. Det er imidlertid åpnet for at man kan søke om utsettelse av uttaket av foreldrepenger, jf.

folketrygdloven § 14-11. Søkes det ikke om utsettelse, går gjenværende stønadsdager tapt.

Dette innebærer at et brudd på avtalen med Forsvaret om at man ikke vil benytte seg av retten til foreldrepenger etter folketrygdloven, kan forekomme i de tilfeller der personellet har søkt om utsettelse av uttaket etter folketrygdloven § 14-11. I motsatt fall mister personellet sine stønadsdager, og avtalen kan følgelig ikke brytes. Departementet mener at av hensyn til Forsvarets behov for å vite om avtalen senere kan brytes, bør det stilles krav om at det i søknaden om kompensasjon oppgis om det er søkt om utsettelse av uttak av foreldrepenger i henhold til folketrygdlovens regler.

Barne- og familiedepartementet har hatt ute på høring forslag til endringer i folketrygdloven kapittel 14 om foreldrepenger. Forslaget som har vært på høring innebærer fri adgang til å utsette foreldrepenger frem til barnet fyller tre år. Dersom forslaget vedtas vil det innebærer at man ikke må søke om utsettelse, og at man kan ta ut foreldrepenger når som helst før barnet fyller tre år. Dette vil således kunne medføre at avtalen med Forsvaret om å ikke benytte seg av retten til foreldrepenger ved utbetaling av kompensasjon, kan brytes i alle tilfeller det er utbetalt kompensasjon fordi foreldrene ikke lenger må søke om utsettelse.

Departementet understreker at utbetaling av kompensasjon mot at man inngår en avtale om at man ikke vil benytte seg av den lovfestede retten etter folketrygdloven til foreldrepengeperiode, skal være en frivillig ordning som det vil være opp til hver enkelt familie om man ønsker å benytte seg av. Ønsker man ikke å benytte seg av ordningen, kan man heller velge å utsette foreldrepengeperioden slik det legges opp til i folketrygdloven § 14-11 og ta ut permisjonen etter tjenesten i en internasjonal operasjon. Det vil imidlertid være opp til NAV å vurdere om utsettelse innvilges. Hvis Stortinget vedtar fri adgang til å utsette foreldrepengene i tråd med forslaget som har vært på høring, kan foreldre utsette uten å søke NAV.

3.2 Søknad om kompensasjon, krav til dokumentasjon og kompensasjonens størrelse

Departementet foreslår i § 28a at søknad om kompensasjon for ulønnet permisjon fremmes til Forsvaret. Departementet er av den oppfatning at avgjørelsen er et enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand, og foreslår derfor henvisning til saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel IV til VI. Som følge av dette kan vedtaket påklages til Forsvarsdepartementet som overordnet forvaltningsorgan, jf. forvaltningsloven § 28.

Departementet legger til grunn at foreldrene må dokumentere at den som skal reise ut i en internasjonal operasjon oppfyller vilkårene for foreldrepenger etter folketrygdloven kapittel 14 del II, herunder at det ikke foreligger forhold som gjør at foreldrepengeperioden skal overføres til hjemmeboende forelder.

Videre må det fremlegges dokumentasjon på at den ene forelderen er beordret til en internasjonal operasjon, samt at perioden i en internasjonal operasjon sammenfaller helt eller delvis med perioden vedkommende skulle ha tatt ut sin mødre- eller fedrekvote. I dette ligger

det at det også må dokumenteres at hjemmeboende forelder har tatt ut sin del av foreldrepengerperioden og den delen av perioden som kan deles mellom foreldrene etter folketrygdloven § 14-9.

Det må også fremlegges dokumentasjon på at hjemmeboende forelder vil lide et økonomisk tap i denne perioden grunnet ulønnet permisjon (lønnskompensasjon) og tapt pensjonsopptjening for å ivareta omsorgen for barn.

Etter folketrygdloven ytes det ikke foreldrepenger for inntekt som overstiger seks ganger folketrygdens grunnbeløp, jf. folketrygdloven § 14-7 første ledd fjerde punktum. Det er imidlertid mange arbeidstakere som er dekket av avtaler som gir dem full lønn under foreldrepengeuttaket, eventuelt 80% av full lønn ved redusert sats. Dette gjelder for alle i offentlig sektor og mange i privat sektor.

Ordningen med kompensasjon i forsvarstilsatteforskriften skal kompensere for at hjemmeboende forelder velger å ta ut ulønnet permisjon innenfor 46 eller 56 uker etter fødsel, når Forsvarets personellet tjenestegjør i internasjonale operasjoner. Sett i lys av avtaler i offentlig sektor foreslår departementet derfor at utgangspunktet for beregningen av kompensasjonen er det faktiske lønnstapet som den hjemmeboende forelder har ved ulønnet permisjon, i tillegg tapt pensjonsopptjening. Ved beregningen av tapt pensjonsopptjening bør det tas hensyn til om hjemmeboende forelder får godskrevet pensjonspoeng etter folketrygdloven § 3-16.

4. Kompensasjon ved hjemmedager på grunn av barns eller barnepassers sykdom

4.1 Departementets vurderinger og forslag

Ordningen med kompensasjon for lønnstap ved hjemmedager på grunn av barns eller barnepassers sykdom, kan gis til hjemmeboende forelder når personell i internasjonale operasjoner ikke kan ta ut sine stønadsdager med omsorgspenger på grunn av tjenesten. Departementet mener at en viktig forutsetning for denne ordningen er at hjemmeboende forelder først må ha tatt egne stønadsdager før kompensasjon kan innvilges. Dette innebærer at kompensasjon kan søkes om når hjemmeboende forelder har tatt ut sine 10 eller 15 stønadsdager avhengig av antall barn. Departementet foreslår at dette skal fremgå direkte av forslag til § 28b.

Departementet mener videre at ordningen forutsetter at den som skal ut i en internasjonal operasjon har krav på stønadsdager med omsorgspenger etter folketrygdloven, herunder at hjemmeboende forelder ikke har krav på å få utvidet antall dager med omsorgspenger som følge av aleneomsorg slik loven i noen tilfeller legger opp til. Ordningen med lønnskompensasjon vil ikke omfatte hjemmeboende foreldre som etter hovedtariffavtalen i staten har krav på utvidet antall omsorgsdager dersom den andre forelder er avskåret fra tilsyn med barnet på grunn av internasjonal tjeneste.

Etter folketrygdloven § 9-5 har arbeidstakere, frilansere eller selvstendig næringsdrivende krav på omsorgspenger ved fravær fra arbeid på grunn av tilsyn med barn vedkommende har omsorg for. Bakgrunnen for tilsynsbehovet kan være at barnet selv er sykt, den som har det daglige tilsynet med barnet er forhindret fra å passe barnet på grunn av ulike forhold nevnt i bestemmelsen eller fordi barnet på grunn av sykdom trenger oppfølging i form av legebesøk.

Det sentrale vilkåret for stønadsdager er at man har omsorgen for barnet. Retten til omsorgspenger gjelder til og med det kalenderåret barnet fyller 12 år. Dersom barnet er kronisk sykt eller funksjonshemmet, gjelder retten frem til og med 18 år.

Dersom foreldrene bor sammen anses de å ha delt omsorg for barnet, slik at hver av foreldrene har krav på stønadsdager. Antallet dager med omsorgspenger er regulert i folketrygdloven § 9-6 første og andre ledd. Det foreslås at det kan ytes kompensasjon til hjemmeboende for de stønadsdager den som skal ut i en internasjonal operasjon har krav på etter denne bestemmelsen. Departementet foreslår at dette fremgår i § 28b.

Dersom hjemmeboende forelder er alene med omsorgen har vedkommende krav på henholdsvis 20 og 30 dager med omsorgspenger, jf. folketrygdloven § 9-6 første ledd, tredje punktum. Kompensasjon for lønnstap er ikke relevant i disse tilfellene fordi den som skal tjenestegjøre i en internasjonal operasjon ikke har krav på stønadsdager.

Dersom foreldrene ikke bor sammen og den ene er alene med omsorgen for felles barn, kan foreldrene fordele dagene med omsorgspenger i forhold til omfang av avtalt samvær, jf. folketrygdloven § 9-6 femte ledd. Dagene med omsorgspenger fordeles da forholdsmessig på hver av foreldrene på grunnlag av faktisk avtalt samvær, jf. Ot.prp.nr.8 (1996-1997) s. 51. Departementet mener at i disse tilfelle må antallet dager det kan ytes kompensasjon til hjemmeboende forelder for ta utgangspunkt i hvor mange omsorgsdager det er avtalt at den som skal ut i en internasjonal operasjon skal ha krav på. Dersom det ikke er avtalt noen fordeling med bakgrunn i samværsrett, vil den som anses å ha omsorgen alene ha krav på alle dagene med omsorgspenger, jf. Ot.prp.nr.8 (1996-1997) s. 52.

Intensjonen med ordningen er å sikre at hjemmeboende forelder kan få dekket sitt lønnstap ved å måtte være hjemme uten lønn når den andre forelderen er i en internasjonal operasjon og på grunn av dette ikke kan ta ut sine stønadsdager. Det skal imidlertid ikke medføre at disse familiene totalt sett kan være hjemme med syke barn flere dager i løpet av et kalenderår enn andre barnefamilier. Departementet mener derfor at det er en viktig forutsetning for ordningen med lønnskompensasjon for hjemmedager med syke barn, at det totale antallet stønadsdager inkludert dager med lønnskompensasjon skal være det samme som antallet stønadsdager foreldrene ville hatt krav på etter folketrygdloven. Dette innebærer etter departementets syn at den som tjenestegjør i en internasjonal operasjon må avstå fra å ta ut det samme antall stønadsdager som det er søkt om kompensasjon for etter tjenesten, og at dette må dokumenteres ved søknaden. Departementet foreslår at dette fremgår direkte av bestemmelsen.

Departementet presiserer at også denne løsningen er en frivillig ordning som familiene selv kan velge om de vil benytte seg av. Det er ingenting i veien for at familien velger å avstå fra å søke om kompensasjon for lønnstap ved hjemmedager med sykt barn.

4.2 Søknad om lønnskompensasjon, krav til dokumentasjon og størrelsen på kompensasjon

Departementet foreslår i § 28b at også søknad om lønnskompensasjon for hjemmedager på grunn av barns eller barnepassers sykdom fremmes til Forsvaret. Departementet er av den oppfatning at avgjørelsen er et enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand, og foreslår derfor henvisning til saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel IV til VI. Som følge av

dette kan vedtaket påklages til Forsvarsdepartementet som overordnet forvaltningsorgan, jf. forvaltningsloven § 28.

Foreldrene må på samme måte som for kompensasjon for ulønnet permisjon, dokumentere at den ene forelderen er beordret til en internasjonal operasjon. Videre må det dokumenteres at vedkommende har krav på stønadsdager etter folketrygdloven, antallet dager han eller hun har krav på og hvor mange dager vedkommende eventuelt allerede har tatt ut innenfor gjeldende kalenderår. Det må videre dokumenteres at hjemmeboende forelder har tatt ut sine dager med omsorgspenger, og at vedkommende som følge av dette får et lønnstap ved å måtte være hjemme med sykt barn i perioden den andre forelderen tjenestegjør i en internasjonal operasjon.

Når det gjelder krav til dokumentasjon av sykdom, er det naturlig at man ser hen til hvilke dokumentasjonskrav som gjelder for omsorgspenger, jf. folketrygdloven § 9-7. Det fremgår her at barnets eller barnepassers sykdom må dokumenteres med egenmelding eller legeerklæring.

Det er lagt til grunn at kompensasjonen for hjemmedager med sykt barn skal dekke lønnstapet hjemmeboende forelder har. Utgangspunktet for kompensasjonen bør derfor være det faktiske lønnstapet som hjemmeboende forelder har når vedkommende må ta ut ulønnet permisjon eller ferie når antallet stønadsdager med omsorgspenger etter folketrygdloven er tatt ut.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Av de om lag 1 000 personene som hvert år tjenestegjør i internasjonale operasjoner viser historiske tall at i gjennomsnitt fire personer har barn under 1 år. Det er derfor ikke ventet at tiltaket som gjelder kompensasjon for ulønnet permisjon til hjemmeboende forelder vil omfatte særlig mer enn fire personer årlig. Dersom det legges til grunn at hjemmeboende forelder i disse tilfellene tar ut hele partners kvote på 15 uker, vil det innebære et kompensasjonsbehov på totalt 75¹ arbeidsdager per hjemmeboende forelder. Ifølge NAV beregnes dagsats for kortvarige permisjoner som årlig lønnsinntekt delt på 260 arbeidsdager per år. Med en årlig gjennomsnittsinntekt på om lag 570 000² kroner, gir det en dagsats på 2 192 kroner. Kompensasjonsbehovet knyttet til lønn per hjemmeboende forelder er dermed ventet å utgjøre om lag 164 400 kroner per år. Det tilkommer også kompensasjon for tapt pensjonsopptjening på mellom 20,1³ og 25,1⁴ prosent av pensjonsgivende inntekt. Per hjemmeboende forelder er dermed estimatet for tapt pensjonsopptjening på mellom 33 044 og 41 264 kroner per år. Samlet anslås den årlige merutgiften for kompensasjon av tapt lønn og pensjon for fire hjemmeboende foreldre til mellom 789 776 og 822 657 kroner.

Videre har om lag 250 av personene som hvert år tjenestegjør i internasjonale operasjoner barn som er opp til 12 år. Dersom en regner at 90 prosent av deres partnere arbeider i kommunal og privat sektor (225 personer), og at om lag 20 prosent av disse igjen vil ha behov for å ta ut mer enn 10 eller 15 sykedager⁵ per år, vil målgruppen være om lag 45 personer per

¹ 15 uker x 5 arbeidsdager = 75 arbeidsdager

² Basert på gjennomsnittlig månedslønn i 2019 for menn og kvinner i alle sektorer, hentet fra ssb.no.

³ 18,1 % av pensjonsgivende inntekt i Folketrygden + minimumskrav på 2 % av pensjonsgivende inntekt i privat tjenstepensjonsordning.

⁴ 18,1 % av pensjonsgivende inntekt i Folketrygden + maksimumsgrense på 7 % av pensjonsgivende inntekt i privat tjenstepensjonsordning.

⁵ Foreldre i barnefamilier med ett eller to barn har krav på 10 sykedager dager hver. I en barnefamilie med tre eller flere barn har hver av foreldrene krav på 15 sykedager.

år. Med en årlig gjennomsnittsinntekt på om lag 546 300⁶ kroner, gir det en dagsats på 2 101 kroner. Dersom 45 personer tar ut 11⁷ ekstra sykedager per år til denne dagsatsen, gir det en samlet merutgift på 1 049 445 kroner per år.

Merutgifter for begge tiltakene anslås til mellom 1,8 og 1,9 mill. kroner per år. Departementet tar forbehold om at merutgiftene kan bli høyere enn beregnet, fordi innføringen av ordningene kan føre til økt bruk av ulønnet foreldrepermisjon og ekstra omsorgsdager. Merutgiftene vil dekkes over forsvarsbudsjettet.

6. Forslag til endring i forskrift om tjeneste for militært tilsatte og for sivilt tilsatte og underliggende etater (forsvarstilsatteforskriften)

I forskrift 24. juni 2017 nr. 997 om tjeneste for militært tilsatte og for sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater (forsvarstilsatteforskriften) foreslås følgende endringer:

Ny § 28a skal lyde:

§ 28a Kompensasjon for ulønnet permisjon til hjemmeboende forelder

Hjemmeboende forelder kan etter søknad gis kompensasjon for ulønnet permisjon og tapt pensjonsopptjening, når den tilsatte på grunn av tjeneste i en internasjonal operasjon ikke får avviklet mødre- eller fedrekvote etter folketrygdloven og vedkommende frivillig avstår fra å avvikle denne etter avsluttet tjenestegjøring.

Det er et vilkår for kompensasjon etter første ledd at hjemmeboende forelder først må avvikle egen mødre- eller fedrekvote og fellesdelen av foreldrepengeperioden etter folketrygdloven, og at perioden med ulønnet permisjon avvikles umiddelbart etter foreldrepengeperioden. Kompensasjon etter første ledd forutsetter at det foreligger en skriftlig avtale mellom Forsvaret, hjemmeboende forelder og den tilsatte.

Søknad om kompensasjon for ulønnet permisjon fremmes til Forsvaret. Reglene i forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ved behandlingen av søknad om kompensasjon.

Ny § 28b skal lyde:

§ 28b Lønnskompensasjon til hjemmeboende forelder for hjemmedager ved barns eller barnepassers sykdom

Hjemmeboende forelder kan etter søknad gis lønnskompensasjon ved fravær fra eget arbeid som skyldes forhold nevnt i folketrygdloven § 9-5 bokstav a-d når egen kvote med omsorgspenger er tatt ut, og den tilsatte på grunn av tjenestegjøring i en internasjonal

⁶ Basert på gjennomsnittlig månedslønn i 2019 for menn og kvinner i privat og kommunal sektor, hentet fra ssb.no.

⁷ Ifølge ssb.no har åtte av ti norske barnefamilier ett eller to barn. Det vektete gjennomsnittet på 11 sykedager ((10 x 0,8) + (15 x 0,2)) anses dermed som rimelig å legge til grunn i beregningen.

operasjon ikke kan ta ut stønadsdager. Lønnskompensasjon til hjemmeboende forelder kan gis for samme antall dager som den tjenestegjørende har krav på etter folketrygdloven § 9-6.

Det må dokumenteres at den tilsatte avstår fra å ta ut samme antall stønadsdager etter tjenesten som det søkes om kompensasjon for.

Søknad om lønnskompensasjon fremmes til Forsvaret. Reglene i forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ved behandlingen av søknad om kompensasjon.